

305

dagar av hållbar regional utveckling

Rapport 0456

**tillväxt
verket**

365 dagar av hållbar regional utveckling

Den regionala utvecklingspolitikens uppdrag är att stärka lokal och regional konkurrenskraft för hållbar utveckling i alla delar av landet. Det är Sveriges 21 regioner som ansvarar för att leda utvecklingsarbetet i sina respektive län. Enligt lag ska regionerna varje år redovisa resultaten av arbetet i en rapport till regeringen.

Den här populärversionen är Tillväxtverkets sammanställning av regionernas rapporter för 2022. Den inkluderar även myndighetens uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service för år 2022.

Sammanfattade insikter från 2022 ÅRS RAPPORTERING

Regionerna upplever utmaningar med att stärka det interna organisatoriska arbetet kring den regionala utvecklingsstrategin. De ser också utmaningar med att hantera målkonflikter utifrån de tre hållbarhetsaspekterna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Regionerna känner oro för hur hållbarhetsfrågorna ska kunna hanteras och prioriteras framåt när exempelvis *Vägar till hållbar regional utveckling* och andra regeringsuppdrag tar slut. Inte minst för att hållbarhetsfrågor är ett långsiktigt arbete.

Regionerna beskriver miljö- och klimatperspektivet mer ingående än de två andra dimensionerna; social och ekonomisk. Bland annat beskrivs att den gröna omställningen utmanas av behovet av en ökad energiproduktion, vilken kan ha negativa effekter på miljön.

I rapporteringen om infrastruktur nämner regionerna flera gånger frågor som berör hållbart resande och tillgänglighet i transportsystemen. Regionerna lyfter särskilt betydelsen av tillgänglig kollektivtrafik.

På frågor om insatser kring jämställdhetsintegrering lämnar regionerna relativt kortfattade svar och få exempel på insatser.

Mer framträdande är regionernas insatser för att främja integration och mångfald – precis som förra året konstaterar vi att integrationsperspektivet har störst plats i regionernas arbete med kompetensförsörjning.

Samråd och samverkan fungerar bra. Det finns fortfarande en upplevd otydlighet kring rollfördelning och ansvar mellan regionerna och länsstyrelserna.

Gällande samverkan och andra aktörers möjlighet att samråda beskriver regionerna vissa utmaningar, till exempel mottagarkapacitet och brist på personalresurser hos framför allt kommunerna.

År 2022 är ett år som kännetecknas av övergången mellan EU-programmens gamla och nya programperiod. Även särskilda satsningar under pandemin såsom *React-EU* kan Tillväxtverket se har påverkat regionernas fördelning av anslag 1:1.

För en hållbar utveckling i hela landet

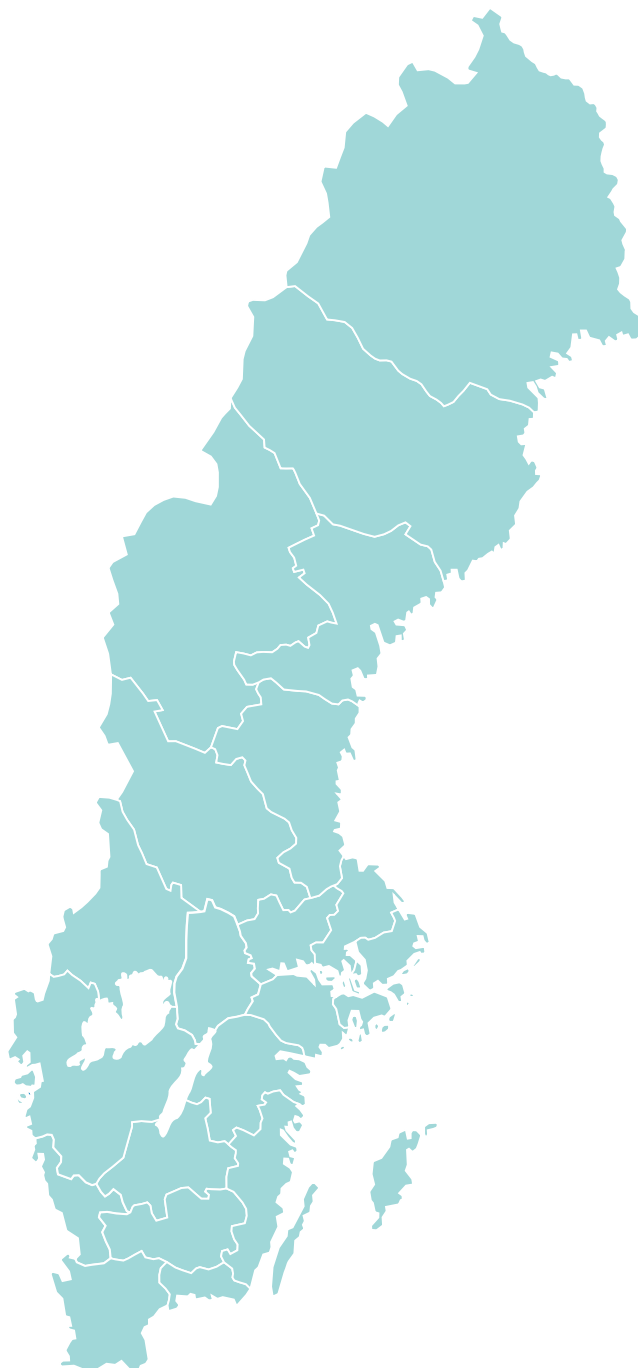
Målet med den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Det innebär att den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling i hela landet. Utvecklingskraften ska stärkas i städer, tätorter och landsbygder genom att hela landet ges möjlighet att utvecklas efter sina särskilda förutsättningar.

Den regionala utvecklingspolitiken är en viktig del i att genomföra Agenda 2030. Den ska även vara samordnad med bland annat politiken för hållbar stadsutveckling, landsbygder och miljö.

Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030¹ utgör den långsiktiga riktningen för den regionala utvecklingspolitiken och ska vara vägledande i det regionala utvecklingsarbetet. Det regionala utvecklingsarbetet ska möta tre stora samhällsutmaningar; miljö- och klimatförändringar, demografiska utmaningar samt ökade samhällsekonomiska klyftor inom Sverige och EU. Och eftersom förutsättningarna varierar i olika delar av landet behöver det regionala utvecklingsarbetet ha ett territoriellt perspektiv.

För att möta samhällsutmaningarna, ta tillvara möjligheterna och hitta lösningar finns fyra strategiska områden. De är centrala för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken:

- ▶ **Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet.**
- ▶ **Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet.**
- ▶ **Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet.**
- ▶ **Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.**

¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr-202021133>

Regionala utvecklingsåtgärder

Anslag 1:1 fördelas årligen till regionerna från staten. Regionerna fattar beslut om hur medlen ska användas till insatser som bidrar till utveckling i regionerna. Anslaget får användas till

- ▶ utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder)
- ▶ regionala företagsstöd
- ▶ ersättning för vissa kreditförluster
- ▶ stöd till kommersiell service

Det får också användas till viss administration, uppföljning, utvärdering och central utvecklingsverksamhet.

Transportbidrag

Anslag 1:2 får användas som kompensation, till företag i de fyra nordligaste länen, för kostnader till följd av långa transportavstånd för varor. Bidraget ska gynna områdets näringsliv.

Ytterligare finansiering

Utöver dessa medel är EU:s strukturfonder en central finansieringskälla. Regionerna kan också själva avsätta medel från skatteintäkter till insatser. Hur mycket de själva väljer att finansiera varierar stort mellan regionerna.

Beviljade stöd

Det beviljade stödet från anslag 1:1 och 1:2 uppgick under 2022 till **1 983 miljoner kronor**, vilket är en ökning med **289 miljoner kronor** sedan 2021.

1 601 miljoner kronor av den totala finansieringen gick till *innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande*.

Projektverksamhet stod för den största andelen av de beviljade medlen, **42 procent** av det totala beloppet under 2022.

Transportbidraget låg på andra plats med **26 procent**.

De största beloppen beviljades till regioner i norra Sverige, det vill säga Västerbotten, Norrbotten, Jämtland, Västernorrland och Gävleborg som tillsammans fick två tredjedelar av det totala stödbeloppet.

De selektiva företagsstöden (inklusive investeringsstöd och främjandestöd) minskade avsevärt jämfört med tidigare år.

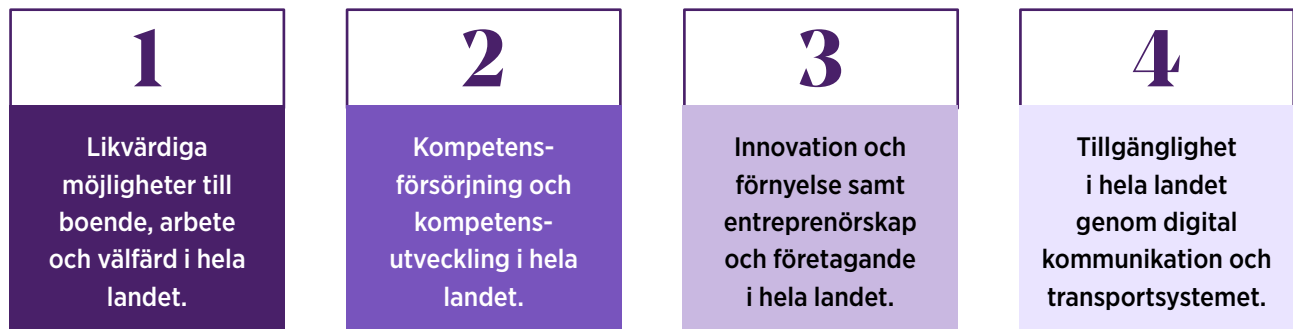
Regionerna använder anslag 1:1 primärt till projektverksamhet. Vid beslut om finansiering säkerställer regionerna att insatserna bidrar till ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet genom hållbarhetsintegrerade strategier och/eller metoder, verktyg och arbetsprocesser.

Över hälften av regionerna anger att de i stor utsträckning medfinansierar de regionala strukturfondsprogrammen med anslaget. Regionernas medfinansiering är därmed en stor bidragare till hela genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen.

Från regionernas redovisningar gör Tillväxtverket bedömningen att 2022 är ett år som kännetecknas av övergången mellan EU-programmens gamla och nya programperiod. Tillväxtverket konstaterar också att särskilda satsningar under pandemin, såsom *React-EU*, påverkar hur regionerna fördelat anslag 1:1.

Fyra strategiska områden

För att möta samhällsutmaningarna pekar den nationella strategin ut fyra strategiska områden:

Här följer en sammanfattning av regionernas rapporterade arbete utifrån de fyra strategiska områdena:

1 Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet

Här redovisar regionerna en stor bredd av insatser. Exempelvis regional planering och kommersiell service. Men även kompetensförsörjning och folkhälsa. Innehållet och rubriken på det strategiska området gör det svårt att inte inkludera sakfrågor vilka har sin naturliga hemvist i något av de andra strategiska områdena.

Kommersiell service är ett fortsatt viktigt och prioriterat område för regionerna. Framför allt

Under 2022 beviljades området 60,2 miljoner till projektverksamhet:

- God samhällsplanering (13,2 mnkr).
- God tillgång till kommersiell och offentlig service (8,2 mnkr).
- Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer (38,8 mnkr).

kopplat till samhällsplaneringsfrågor. Det är möjligt att detta har att göra med erbjudandet som regionerna fick om att ta fram regionala serviceprogram för åren 2022–2030.

Regionerna beaktar de territoriella perspektiven både som förhållningssätt och som mer operativa insatser. Regionerna beskriver insatser kring regionplaner, trafikplaner och infrastrukturplaner.

De beskriver även funktionella samband där de bland annat lyfter fram regionsamverkan. Precis som föregående år är de territoriella perspektiven tydligt framträdande i frågor som rör god samhällsplanering.

Under 2022 beviljades 105,5 miljoner i stöd till kommersiell service.

”I princip samtliga politikområden är av betydelse för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.”

2 Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet

Samtliga regioner redovisar arbete kring detta strategiska område. Arbetet handlar i stora drag om

- inkludering på arbetsmarknaden
- analyser och prognoser kopplade till kompetensförsörjningsbehoven
- framtagandet av kunskapsunderlag
- arbete med validering
- regionala nätverk kring bland annat vuxenutbildning och lärcentrum
- framtagandet av handlingsplaner för området
- regional samverkan mellan olika aktörer.

Regionernas insatser inom området är omfattande och det finns många exempel på insatser för att möta utmaningarna. Inte minst vad gäller att matcha utbildningsinsatser mot framtida rekryteringsbehov, något som kräver grundade analyser och beslutsunderlag. Att många aktörer samverkar för ett effektivt och samlat arbete är tydligt. Inom regional och storregional samverkan är särskilt

viktiga pusselbitar för att kunna möta de territoriella utmaningarna.

Andra aspekter regionerna för fram är en väl fungerande infrastruktur, som exempelvis tillgängliga och väl utspridda utbildningsinrättningar, ett bra utbud av praktikplatser, och inte minst den faktiska möjligheten att nå dessa genom en väl fungerande kollektivtrafik.

Ett antal lagändringar inom kompetensförsörjning trädde i kraft under 2022. Dock har redogörelserna om dessa varit knapphändiga och av detta drar Tillväxtverket slutsatsen att det behövs mer tid än ett år för att förändringen ska få någon reell inverkan på regionernas arbete.

Området beviljades 77,4 miljoner i projektverksamhet under 2022:

- Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete (22,4 mkr).
- Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande (55,0 mkr).

3 Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet

Inom detta område redovisar regionerna omfattande arbeten för att stärka innovationskapaciteten. Alla regionerna lyfter vikten av samverkan med andra aktörer för att lyckas. Till stor del handlar det om att koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer i robusta innovationssystem och strategiska nätverk.

När det gäller finansiering används 81 procent av det totala beviljade stödbeloppet inom anslag 1:1 och 1:2 på 1 983 miljoner kronor för satsningar inom innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande. Det är i linje med föregående år. Detta kan förklaras av att tre av de fem finansieringskällorna helt och hållet riktades mot dessa områden:

- Investeringstöd (44,3 mnkr).
- Främjandestöd (93,2mnkr).
- Transportbidrag (509,8 mnkr).

Därutöver är den *Europeiska Regionala utvecklingsfondens (Eruf)* innehåll och utformning särskilt inriktade på frågor som rör innovation, entreprenörskap och företagande. Detta påverkar regionernas medfinansiering av *Eruf-projekt* med egna medel från 1:1-anslaget.

Inom ramen för projektverksamheten beviljade regionerna totalt 552,4 miljoner kronor till området, som bland annat gick till detta:

- Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerade kapitalförsörjning (159,3 mnkr).
- Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering (156,0 mnkr).

Huvudsakligen arbetar regionerna med sitt innovationsstödande arbete utifrån de mål som formulerats i regionernas respektive regionala utvecklingsstrategi. Förutsatt att målen är tvärssektoriella är det naturligt att regionerna bygger sitt samverkansarbete över flera sakområden, tillika administrativa gränser. Mot denna bakgrund beskriver regionerna sin roll i samverkansarbetet primärt som samarbets- och nätverksaktör.

Vi kan dela in regionernas insatser i tre områden:

1. Förankra inriktning och strategi med andra aktörer.
2. Arbeta för energiomställningen, digitaliseringen och nyindustrialiseringen.
3. Utveckla inkubatorer, science parks och klusterinitiativ.

Integreringen av de tre hållbarhetsdimensionerna genomsyrar en stor del av regionernas arbete. Övergripande är skrivningarna om näringslivet med dess potential och utmaningar för att arbeta gentemot den miljömässiga hållbarheten. Mer specifikt om omställning till ett hållbart näringsliv, vikten av innovation och teknisk utveckling, samt utformandet av cirkulära affärsmodeller.

Regionerna redovisar även insatser för social hållbarhet genom att verka för större delaktighet, integration och breddning av näringslivet för att främja social innovation. De ger även exempel på insatser för en hållbar finansiering där regionens medel är förenade med särskilda krav på stödmotagarna utifrån hållbarhetsperspektiven.

4 Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet

Inom det här strategiska området redovisar alla regioner insatser. Det är särskilt två områden inom transportinfrastrukturen som är särskilt betydelsefulla:

Regionerna beskriver fler specifika insatser för att marknadsföra cykling som transportmedel. Ett mervärde är cykelstråkens potential för att binda samman tätorter och bytespunkter. De uppenbara fördelarna med cykel som transportmedel ligger till grund för regionernas satsningar – miljö, hälsoaspekter och fysiskt utrymme vid gator och parkeringsplatser till exempel.

Flyget är återkommande i regionernas redovisningar. Flera regioner redovisar stort intresse och engagemang för att öka tillgängligheten för de regionala flygplatserna samt insatser för att minska flygets klimatpåverkan. Särskilt framträdande är den pågående omställning till elflyg samt produktion av hållbart flygbränsle.

Bredband

Merparten av regionerna beskriver bredbandsutbyggnaden som avgörande för att utveckla den digitala kommunikationen. Likt transportinfrastrukturen är den huvudsakliga utmaningen brist på finansiering.

Hållbar transportsektor

Slutligen lyfter regionerna arbetet för en hållbar transportsektor i enlighet med de olika hållbarhetsdimensionerna. Frågor som berör hållbart resande och tillgänglighet i transportsystemen är återkommande i regionernas redovisningar, särskilt betydelsen av en tillgänglig kollektivtrafik. Regionerna beskriver insatser för att ställa om till batterielektriska fordon och för att främja ett framtida fossil-oberoende.

Långsiktiga förutsättningar

Majoriteten av regionerna anger utmaningen med ökade investeringskostnader för transportinfrastruktur parallellt med att den statliga finansieringen minskar. En konsekvens blir att antalet objekt som kan färdigställas blir färre jämfört med ambitionen i länstransportplanerna, vilket i sin tur påverkar utvecklingen och tillgängligheten för medborgare och företag i regionen. Här lyfter regionerna också att regeringsskifte påverkar de regionala förutsättningarna och att det försvårar långsiktigheten i arbetet.

Totalt beviljades 21,5 miljoner i projektmedel till området, som fördelades så här:

- Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning (3,7 mnkr)
- Tillgänglighet genom hållbara transportsystem (17,8 mnkr)

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Stockholm, september 2023

Digital: ISBN 978-91-89730-44-1

Rapport 0456

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:

Ulrika Åberg

ulrika.berg@tillvaxtverket.se